

**Nr 19****Utbildningsutskottets betänkande med anledning av motioner angående parlamentarisk referensgrupp vid institutet för social forskning m. m.****Motionerna**

1975:86 av herr Fälldin m. fl. (c) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk kommitté knyts till institutet för social forskning för att som referensgrupp kontinuerligt följa den jämlikhetspolitiska och välfärdspolitiska utvecklingen,

1975:528 av herrar Jonsson i Mora (fp) och Westberg i Ljusdal (fp) vari hemställs att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk beredning knyts till institutet för social forskning.

**Utskottet**

Institutet för social forskning inrättades den 1 januari 1972 (prop. 1971:141, UbU 1971:32, rskr 1971:348, prop. 1972:29, UbU 1972:25, rskr 1972:185). Institutet har enligt sin instruktion (1972:371) till uppgift att bedriva och främja forskning rörande sociala frågor och arbetsmarknadsfrågor samt att verka för samordning av sådan forskning. Institutet skall vidare inom sitt verksamhetsområde medverka vid utbildning som anordnas vid läroanstalter för högre utbildning. Universitetskanslersämbetet är chefsmyndighet för institutet. Institutet leds av en styrelse. Ledamöter av denna är institutets chef och tio andra ledamöter vilka regeringen utser.

I motionen 1975:86 anförs att åtskilliga beslut som fattas i samhället är bristfälligt underbyggda när det gäller deras konsekvenser från jämlikhets- och välfärdssynpunkt. Motionärerna erinrar om att på olika områden försigår beredning av frågor som har betydelse för jämlikhetspolitiken och för utvecklingen av metoder för välfärdsbedömningar. Genom att institutet för social forskning skall utveckla forskningsmetoder på området är behovet av nära samverkan mellan politiker och institutet speciellt stort. Motionärerna föreslår att en parlamentarisk kommitté knyts till institutet för att som referensgrupp kontinuerligt följa den jämlikhetspolitiska och välfärdspolitiska utvecklingen. I motionen erinras om att institutet för social forskning fått i uppdrag att göra en replikation av 1968 års levnadskostnadsundersökning.

För att de forskningsresultat som institutets verksamhet leder fram till på enklaste sätt skall kunna användas för politisk planering och snabbt till-

föras den politiska beslutsprocessen bör enligt motionen 1975:528 en parlamentarisk beredning tillskapas som ett kontaktorgan. Beredningen bör enligt motionärernas mening också verka för att forskningsresultaten förs ut till allmän debatt.

Med anledning av motionsyrkandena vill utskottet erinra om att under förra året en rad forskningsfrågor aktualiserades i riksdagen dels genom en skrivelse från riksdagens revisorer, dels genom motioner. Förslag lades sålunda fram bl. a. om den långsiktiga forskningsplaneringen, organisation m. m. av framtidsforskning respektive teknikvärdering, forskningsinformation till riksdagen och om ett till riksdagen knutet forskningssekretariat med uppgift att ge riksdagen och dess utskott information om och insyn i den aktuella forskningssituationen, bevaka redovisningen av den statligt finansierade forskningens resultat och biträda vid beredning och föredragningar av forskningsfrågor inom riksdagen. Enligt revisorernas mening borde riksdagen överväga att komplettera det föreslagna sekretariatet med en motsvarighet till forskningsberedningen.

Utskottet behandlade de ifrågavarande förslagen i sitt betänkande 1974:37. Utskottet framhöll i detta bl. a. att revisorernas synpunkter i fråga om en mera aktiv och långsiktig planering av de statliga insatserna för forskning och utvecklingsarbete samt förslaget i motionen 1974:1372 om ett forskningspolitiskt handlingsprogram borde bli föremål för en samlad bedömning i forskningsrådsutredningen eller i annan ordning. Vid denna bedömning borde också prövas revisorernas förslag om att regeringen årligen till riksdagen skall avge särskild berättelse över utvecklingen på forskningsområdet. Utskottet fann vissa skäl tala för att även frågan om framtidsstudier – inklusive teknikvärdering – innefattades i samma utredningsarbete. Riksdagen fattade beslut i enlighet med vad utskottet förordat (rskr 1974:337).

Genom tilläggsdirektiv har forskningsrådsutredningen numera bl. a. fått i uppdrag att undersöka och bedöma förutsättningarna för en långsiktig forskningsplanering och att behandla frågor rörande riksdagsledamöternas behov av information i forskningsfrågor.

Med anledning av den nu genom motionerna 1975:86 och 1975:528 aktualiserade frågan bör framhållas att forskningsrådsutredningen i sitt nyligen avlämnade betänkande (SOU 1975:26) Forskningsråd lagt fram förslag om en ny rådsorganisation. Förslaget innebär bl. a. att en forskningsrådsnämnd (FRN) skall inrättas. FRN skall vara sidoställd forskningsråden och dess särskilda uppgifter bör enligt utredningens uppfattning bli att i samverkan med de enskilda råden och andra forskningsstödjande organ initiera och stödja forskning främst inom områden som är angelägna från samhällets synpunkt, att i samverkan med råden och andra anslagsgivande organ genom planering på kort och lång sikt främja en ändamålsenlig utformning av stödet till forskning, att verka för samarbete mellan rådsorganisationen och de ansvariga samhällsorganen vid vetenskaplig bedömning, initiering och finansiering av forskning, att verka för att särskilt dyrbar vetenskaplig utrustning

efter avvägning inom råden och andra berörda organ kan finansieras inom ramen för rådsorganisationens resurser eller genom samfinansiering mellan denna och berörda organ, att bidra till samordning av rådets verksamhet inom områden av gemensamt intresse, såsom information och dokumentation, forskning om forskning, internationella frågor som inte hanteras av de enskilda råden, gemensamma arbetsgivarfrågor etc. samt att verka för så enhetliga handläggnings- och granskningsrutiner som möjligt inom rådsorganisationen samt att i samarbete med forskningsråden verka för en successiv omprövning och förnyelse av rådsorganisationen, dess verksamhet och ansvarsområde. Utredningens förslag innebär vidare att FRN skall bestå av, förutom ordförande, tolv ledamöter jämte suppleanter. Regeringen skall utse ordförande och därutöver sju ledamöter jämte suppleanter vilka skall representera allmänna intressen och företrädesvis bestå av ledamöter av riksdagen. Övriga ledamöter skall vara representanter för och utses av forskningsrådsorgan.

Forskningsrådsutredningen anför att genom de politiskt valda samhällsrepresentanterna kommer allmänintresset i FRN att ligga på nivån över de enskilda sektorerna och att härigenom samtidigt markeras att det rent politiska inflytandet i rådsorganisationen har sin huvudfunktion i frågor som rör den allmänna inriktningen av den rådsstödda forskningsverksamheten.

Utskottet erinrar om att riksdagen bl. a. förra året vid behandlingen av revisorernas förutnämnda berättelse strök under angelägenheten av att parlamentarikernas medinflytande och möjlighet att påverka forskningsplaneringen ökades. Detta uttalande gäller självklart även de forskningsområden som institutet för social forskning bevakar och de uppgifter institutet fullgör. Med hänsyn till att remissbehandlingen av forskningsrådsutredningens förslag och regeringens ställningstaganden till dessa inte bör föregripas är utskottet inte berett att nu förorda att en parlamentarisk referensgrupp/beredning knyts till institutet. Utskottet föreslår emellertid att riksdagen med anledning av motionerna 1975:86 och 1975:528 som sin mening ger regeringen till känna att det parlamentariska medinflytandet i forskningsfrågor, bl. a. de som handläggs av institutet för social forskning, så snart som det är möjligt bör stärkas.

Utskottet hemställer

att riksdagen med anledning av motionerna 1975:86 och 1975:528 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om parlamentarikers medinflytande i forskningsfrågor.

Stockholm den 20 maj 1975

På utbildningsutskottets vägnar  
STIG ALEMYR

*Närvarande vid ärendets slutbehandling:* herrar Alemyr (s), Larsson i Staffans-  
torp (c), Jönsson i Arlöv (s), Nordstrandh (m), Wiklund (s), Gustafsson  
i Barkarby (s), fru Gradin (s), herr Johansson i Skärstad (c), fru Dahl (s),  
fru Sundberg (m), herrar Sundgren (s), Karlsson i Mariefred (c), fru Lantz  
(vpk), fröken Rogestam (c) och herr Jonsson i Alingsås (fp).